

Crisis Environmental Communications in Wartime (The Kakhovka Hydro-Power Plant Case)

UDC: 070:304.9:504:659.3

DOI: <https://doi.org/10.15421/1723113>**Myroshnichenko Alona**Ph.D. Student, <https://orcid.org/0009-0005-2081-2588>, mirosnicenkoalona@gmail.com*National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (Kharkiv, Ukraine)*

Abstract

The relevance of the study is determined by the events in Ukraine - the explosion of the Kakhovka hydroelectric power plant. The article is devoted to the study of crisis environmental communications and the reaction of the international community to the undermining of the Kakhovka hydroelectric power station by Russia. The object is crisis environmental communications, and the subject is crisis environmental communications in wartime on the example of the Kakhovka HPP blowing up.

The purpose of the study is to determine the state of formation of attitudes towards the events in Ukraine by domestic and international environmental activists, politicians, representatives of the hydropower and defense sectors, and their position on the example of the Kakhovka HPP explosion, as well as to outline the main theses that were voiced on the Internet and in the media about this environmental disaster.

Results: it was found that the United States and the United Kingdom had a great influence on the formation of opinions and positions on the explosion of the Kakhovka HPP, as statements by official representatives did not have a clear answer as to the culprit of the disaster. This was due to the lack of independent evidence of Russia's involvement in the dam explosion, which occurred because there were no international observers at the Kakhovka HPP. Having intelligence that the Kakhovka HPP was mined and there was a high risk of its explosion, neither Ukraine nor international organizations took all the necessary measures to prevent an environmental disaster.

Conclusions: The analysis shows that there was no thorough preliminary communication preparation, as well as no clear algorithm of actions for communication and interaction if the tragedy did occur. This has led to further doubts among officials, the media, and the international community about Russia's explosion of the Kakhovka hydroelectric power plant, which in turn has affected the support of the international community and assistance in the relief efforts in the flooded area. It may also affect the prosecution of the perpetrator under international law and compensation for environmental damage.

Keywords: crisis environmental communications, Kakhovka HPP, ecocide, case study, content analysis, war in Ukraine, Ukraine

Кризові екологічні комунікації у період воєнного часу (на прикладі Каховської ГЕС)

Мирошніченко Альона*Харківський національний університет «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)*

Анотація

Актуальність дослідження визначена подіями в Україні – підривом Каховської ГЕС. Стаття присвячена дослідженням кризових екологічних комунікацій та реакції світової спільноти на підрив Росією Каховської ГЕС. Об'єктом є кризові екологічні комунікації, а предметом – кризові екологічні комунікації у період воєнного часу на прикладі підриву Каховської ГЕС.

Мета дослідження – встановлення стану формування відношення до подій в Україні вітчизняними та міжнародними екологічними активістами, політичними діячами, представниками сфери гідроенергетики та оборони, та їх позиції на прикладі підриву Каховської ГЕС, а також окреслено головні тези, що лунали в мережі інтернет та ЗМІ щодо цієї екологічної катастрофи.

Результати: з'ясовано, що великий вплив на формування думки та позиції щодо підриву Каховської ГЕС мали США та Велика Британія, бо заяви офіційних представників не мали чіткої відповіді щодо винуватця катастрофи. До цього призвела відсутність незалежних доказів причетності Росії до підриву дамби, яка сталась з причини того, що не було міжнародних спостерігачів на Каховській ГЕС. Маючи розвідувальні дані щодо того, що Каховська ГЕС замінована і є великий ризик її підриву, ні Україна, а ні міжнародні організації не вжили всіх необхідних заходів для недопущення екологічної катастрофи.

Висновки: проведений аналіз вказує на відсутність ґрунтовної попередньої комунікативної підготовки, а також чіткого алгоритму дій щодо комунікацій та взаємодії, якщо трагедія все ж таки станеться. Це призвело до подальших сумнівів серед посадових осіб, ЗМІ та світової громадськості щодо підриву Росією Каховської ГЕС, що в свою чергу вплинуло на підтримку світової спільноти та допомогу у ліквідації наслідків на території підтоплення. Також це може вплинути на притягнення винуватця до відповідальності згідно міжнародного права та компенсації завданої екологічної шкоди.

Ключові слова: кризові екологічні комунікації, Каховська ГЕС, екоцид, кейс-аналіз, контент-аналіз, війна в Україні, Україна

Стаття надійшла / Article arrived: 31.10.2023

Схвалено до друку / Accepted: 31.10.2023

Вступ.

З кожним роком інтернет-комунікації набирають все більшого і більшого впливу на формування думки як звичайних громадян, так і лідерів думок (Бойко Ю. В., Ковальська Л. А., 2021; Рудик М., 2020). Фактично завдяки ним ми можемо моніторити швидкість реакції світового суспільства на події в Україні, зокрема, що стосуються екологічних катастроф. Важливим питанням є формування єдиної позиції щодо наслідків військового вторгнення Росії в Україну. Необхідно приділити увагу вивченню того, яким чином формувалася думка вітчизняних та міжнародних екологічних активістів, політичних діячів, представників сфери гідроенергетики та оборони, та як вона відображалася та сприймалася міжнародним суспільством, а також як Україна комунікувала на міжнародному рівні щодо підризу Каховської ГЕС.

Вплив соціальних мереж на внутрішні та зовнішньополітичні комунікації стає все відчутним. Комунікують як звичайні люди так і громадські та політичні діячі, які впливають на думку громадянина та посадових осіб, що можуть впливати на перебіг подій.

В цьому активно допомагають соціальні мережі, а також інформація з офіційних сайтів урядових та неурядових організацій. В умовах війни в Україні, якісна та швидка комунікація стає надважливою. The Washington Post написав, що нова політика Ілона Маска щодо Twitter сприяла поширенню російської пропаганди. Через відміну стандартів безпеки Twitter, охоплення прокремлівських акаунтів суттєво збільшилося по усій Європі і це збільшило вплив Росії на формування відношення до України та війни. Свій вклад у розповсюдження російської пропаганди внесли Telegram, Instagram і Facebook. Кількість акаунтів в Telegram, що підтримують російську політику, з початку 2022 року збільшилася в 3 рази. Жодна соціальна мережа не вводила жодних обмежень щодо більшості облікових записів, що контролюється Росією (Нова, 2023). Такі дії, а точніше бездіяльність адміністрації соціальних мереж, матимуть наслідки не тільки для України, а й для інших країн, особливо, в політичному контексті.

В сучасному світі соціальні мережі та інтернет-комунікації стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя, які дають всю необхідну інформацію для розуміння ситуації в Україні та за кордоном. Завдяки соціальним мережам ми дізналися про одну з найбільших екологічних катастроф сучасності – підлив росіянами дамби Каховської ГЕС, що призвело до затоплення багатьох населених пунктів та заповідних територій, знищено гектари родючих земель та врожаю, осушено велику територію водосховища, що забезпечувало водою багато великих промислових міст та системи зрошування. Переходячи до безпосереднього опису

кризових екологічних комунікацій щодо Каховської ГЕС, зазначимо, що під терміном «соціальні медіа» мається на увазі всі онлайн медіа, де учасники є співавторами контенту, можуть взаємодіяти, спілкуватися та висловлювати свою думку щодо подій (Суспільні, 2023).

Свою роль соціальні мережі зіграли у висвітленні ризиків підризу російськими окупаційними військами Каховської ГЕС та реакції світової спільноти на наслідки відвертого екоциду з боку росіян. Ми можемо дослідити кризові екологічні комунікації політиків, урядів, громадських- та екоактивістів у контексті дослідження кризових екологічних комунікацій та реакції світової спільноти на підлив ГЕС.

Об'єктом аналізу цієї роботи стали кризові екологічні комунікації, а її предметом – кризові екологічні комунікації у період воєнного часу на прикладі підризу Каховської ГЕС.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Методологічну основу дослідження складають праці Р. Дайнза, Е. Карантеллі, С. Літлджона, К. Фосса, М. Майзнера, Д. Генрі та Р. Дж. Кокса, що стосуються кризових комунікацій, кризового управління та екологічних комунікацій.

Я вважаю під кризовими екологічними комунікаціями діяльність, що стосується взаємодії між організаціями та громадськістю щодо екологічних подій та проблем, що забезпечує взаємовплив сторін комунікації та зворотній зв'язок задля мінімізації або усунення кризової екологічної ситуації.

Базовим методом дослідження було обрано кейс та контент-аналіз, які підходять для дослідження відібраних акаунтів та постів, а також подальшого аналізу ситуації з кризовими екологічними комунікаціями на прикладі події – підризу Каховської ГЕС.

Застосовано ці методи при дослідженні профілів/акаунтів політиків, громадських діячів, посадових осіб та еко-активістів у соціальних мережах (Twitter, Telegram), а також статей міжнародних видань (Bild, The Times та ін.) та заяв міжнародних організацій (МАГАТЕ, ООН, Червоний Хрест та ін.) на їх офіційних сайтах.

Період, за який було обрано матеріали для дослідження – червень 2023 року, а також інформаційні матеріали українських джерел з приводу попередження підризу Каховської ГЕС – період весна-осінь 2022 року.

Джерела інформації обиралися за принципом: першоджерела; популярності та впливовості; доступності та повноти інформації. Зокрема, це заяви: світових лідерів та представників урядів (Джо Байден, Еммануель Макрон, Олаф Шольц, Володимир Зеленський, Деніс Шмигаль, Андрій Єрмак та ін.); представників екологічного руху (Грета Тунберг, Всеукраїнська екологічна ліга, Екодія, RePlanet); представників військового сектору та безпеки

(Вім Звейненбург, Джон Кірбі, Єнс Столтенберг, Олексій Данілов та ін.); представників посольств (Бріджит Брінк, Джеймс Клеверлі, Анналена Бербок, Дмитро Кулеба та ін.); представників української гідроенергетики (Ігор Сирота, Микола Калінін та ін.).

Мета дослідження – встановлення стану формування відношення до подій в Україні вітчизняними та міжнародними екологічними активістами, політичними діячами, представниками сфери гідроенергетики та оборони, та їх позиції на прикладі підриву Каховської ГЕС, а також окреслено головні тези, що лунали в мережі інтернет та ЗМІ щодо цієї екологічної катастрофи.

Результати дослідження.

Перші повідомлення про замінування Каховської ГЕС пролунали навесні 2022 року, коли «Головне управління розвідки повідомляло про проведення основних робіт із замінування одразу після захоплення Каховської ГЕС. В квітні минулого року здійснено додаткове мінування шлюзів та опор. На самій греблі було встановлено тентовані вантажівки з вибухівкою...». «Цей терористичний акт створив смертельну небезпеку для українських громадян у населених пунктах по обидва береги Дніпра нижче Каховського водосховища. Це беззаперечний акт екоциду та очевидний військовий злочин, вплив якого виходить далеко за межі України і зачіпає екосистему всього Чорноморського регіону» (У ГУР, 2023). Президент України Володимир Зеленський у зверненні до Європейської Ради закликав направити на Каховську ГЕС міжнародну спостережну комісію, щоб уникнути теракту (Зеленський, 2022). Восени 2022 року ISW (Оцінка, 2022) спрогнозував підрив росіянами дамби через ряд причин, зокрема: звинуватити Україну в екологічній катастрофі; відволікти власних громадян від втрат на херсонському напрямку після відступу; затримати просування ЗСУ в цьому напрямку та прикрити власний відступ. Жодної реакції не було з боку Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії (IRENA), членом якої є Україна, ні на етапі превентивних заходів щодо запобігання даній катастрофі, ні після підриву дамби. Світова спільнота виражала занепокоєння, обговорювала та не вірила в те, що Росія може вчинити такий злочин, і відповідно, жодних комісій чи наглядачів на станцію направлено не було. Світовий безпековий порядок вже роками регулювався міжнародними актами та протоколами, які ратифікували багато країн у тому числі і Росія. Проте Росія не дотримується більшості норм. Наявність норм, проте, відсутність реального покарання Росії призводить до її подальших протиправних дій.

Тому 6 червня 2023 року окупаційними військами був вчинений справжній акт екоциду – підрив дамби Каховської ГЕС. На думку Валерія Короля – голови Центру комунікаційно-контентної безпеки

(Підрив: Армія FM, 2023), підрив даного об'єкта не тільки спланована екологічна катастрофа, а й добре підготовлена інформаційна операція, намір якої – посіяти сумніви у причетності до підриву російської сторони. Як зазначає Голова, наявність у Росії можливості голосу на міжнародній арені спричиняє дезорієнтацію серед міжнародної спільноти – кремлівська пропаганда формує у суспільства викривлену громадську думку.

Керівник Офісу Президента (ОП) Андрій Єрмак в своєму Telegram (Каховська ГЕС: Єрмак А., 2023) 6 червня написав: «Це екоцид. Росіяни відповідатимуть за можливе позбавлення питної води людей на Півдні Херсонщини та в Криму, можливе знищення частини населених пунктів та біосфери...». Він закликав забезпечити покарання для ворога за ці дії на міжнародному рівні. Як зазначив Керівник ОП «Руйнування Каховської ГЕС – це найбільша рукотворна і техногенна катастрофа у світі за останні десятиліття, яка негативно вплине на життя сотень тисяч людей у наступні роки» (Руйнування: Львів Медіа, 2023).

Екологічні та економічні наслідки не обмежуються українською територією, а й мають світові наслідки – різке опріснення Чорного моря через що можна сказати про екоцид (Зарівна, 2023). Порушення системи зрошення Півдня України, яка забезпечувалася завдяки Каховському водосховищу, може спричинити голод у країнах світу, зокрема, в Африці (Руйнування: Львів Медіа, 2023).

В ефірі національного телемарафону 6 червня 2023 року, Андрій Юсов – представник Головного управління розвідки України зазначив, що «Є факти переміщення вибухових речовин, відповідної техніки рашистами для здійснення контрольованого дистанційного вибуху – такі факти і докази, безумовно є» (Росіяни, 2023). Є загроза нестачі води у ставку-охолоджувачі Запорізької АЕС, що знаходиться під контролем Росії. За словами генерального директора Укргідроенерго Ігора Сироти – з моменту підриву греблі «...окрім руйнації станції ми матимемо ще й екологічні наслідки. Тому що у турбінах, трансформаторах знаходилося понад 450 т машинного масла, яке потрапило у воду. Ми сьогодні приймаємо ряд заходів на всіх рівнях, щоб зупинити екологічну катастрофу та якомога швидше евакуювати людей із зон можливого підтоплення» (Сирота І., 2023). Руйнування такого об'єкта, як Каховська ГЕС вважається порушенням Женевської конвенції. Говорячи про офіційні заяви спеціалістів про те, що Каховська ГЕС не могла зруйнуватися від удару, нанесеного ззовні, то вони з'явилися на сайті Укргідроенерго тільки 8 червня. За словами Головного інженера проекту ПРАТ «УКРГІДРОПРОЕКТ» Миколи Калініна «...Ми повністю виключаємо, що причиною руйнації став зовнішній удар, оскільки Каховська ГЕС була спроектована і побудована

так, щоб витримати ядерний удар. Припускаю, що це мало бути кілька одночасних потужних вибухів зсередини. Скоріш за все була замінована сама гребля та будівля ГЕС, де встановлені гідроагрегати. Ще раз наголошую – заміновано зсередини...» (Каховська ГЕС не могла, 2023).

За час, поки українська сторона зволікала із заявами гідроінженерів, російська пропаганда працювала досить злагоджено та ефективно, вносячи сумніви та звинувачуючи Україну у підриві станції (У Путіна, 2023).

Після підриву Каховської ГЕС Укргідроенерго повідомило в Європейський Суд з прав людини про вчинений Росією даний терористичний акт (Укргідроенерго, 2023). Через підрив станції Україна втратила 1,5-2 млрд кВт/год електроенергії (станом до жовтня 2022 року) та Каховське водосховище об'ємом 18,2 км/куб, що забезпечувало водою 4 області України та наповнювало Північнокримський канал, що забезпечував водою окупований Крим. Є жертви серед мирного населення – точну кількість загиблих та зниклих безвісти порахувати неможливо так як частина території знаходиться під окупацією Росії. Під загрозою зникнення тисяч видів рослин та тварин: тільки в зимовому саду ГЕС було понад 1000 екземплярів унікальних рослин, а в саму зону підтоплення потрапили заповідники, зоопарки та унікальні природоохоронні зони, наслідків для яких встановити буде неможливо (Каховська ГЕС. Що ми втратили?, 2023).

Експерт з екологічного моніторингу Максим Сорока у статті «Рубриці» (Руйнівні, 2023) від 30 липня 2022 року: «Кажуть, що у нас в Україні немає ядерної зброї, але прорив будь-якої греблі по руйнівних наслідках, в тому числі екологічних, спокійно може тягатися з вибухом атомної бомби». За словами Максима Сороки, є поняття «відтермінованої» екологічної шкоди, тобто, «Шкода вже є – все. Просто її наслідки трохи будуть пізніше...» (Руйнівні, 2023).

За словами прем'єр-міністра України Дениса Шмигала, станом на вересень 2023 року сума екологічних збитків від руйнування Каховської ГЕС становить 1,5 млрд доларів без урахування збитків для інфраструктури, сільського господарства, втрати житла та вартість послідуного відновлення гідроспоруди (Збитки екології, 2023).

На сайті BBC Україна 6 червня вийшла стаття, де автор розмірковував, кому більш вигідний підрив Каховської ГЕС та як це вплине на подальший розвиток подій на фронті (Підрив Каховської ГЕС: BBC News Україна, 2023), та про те, що Київ і Москва звинувачують один одного у підготовці підриву дамби Каховської ГЕС. Раніше, 22.10.2022 року BBC Україна опублікувала статтю про те, чому Україні та ЗСУ не вигідно руйнування цієї гідроспоруди (Підрив дамби: BBC News Україна, 2022).

Можна зробити попередній висновок, що при наявності розвідувальної інформації щодо замінування Каховської ГЕС не було зроблено українською стороною декілька важливих заходів: восени 2022 року потрібно було наполягати на формуванні міжнародної наглядової комісії на Каховській ГЕС; відпрацювати алгоритм кризових екологічних комунікацій на випадок підриву – розробка дорожньої карти: яка посадова особа/відділ за що відповідає; збір доказів; підготовка необхідних технічних документів та профільних експертів до можливих комунікацій; постійна комунікація зі ЗМІ та профільними організаціями; таймінг публічних заяв та звернень тощо.

Важливу роль у формуванні думки та позиції щодо підриву Каховської ГЕС зіграли США. В день підриву офіційні особи та Пентагон не поспішали з офіційними заявами. Вперше Президент США Джо Байден прокоментував прорив дамби Голосу Америки: «Ми не залишимо. Ми допоможемо Україні» (Ми не залишимо, 2023). За словами офіційного представника Ради національної безпеки США Джона Кірбі, адміністрація Джо Байдена «не може сказати однозначно», хто несе відповідальність за прорив Каховської дамби (Україна, 2023). NBC News повідомив, що в підриві Каховської ГЕС США все ж схильні підозрювати Росію (Україна, 2023). Фактично Вашингтон офіційно не прокоментував підрив Каховської ГЕС.

Речниця Білого дому Карін Жан-П'єр пізніше на брифінгу повідомила: «Ця гребля була під контролем Росії, і вони несуть відповідальність за руйнування, спричинені цією війною» (Росія відповідальна, 2023).

Посол США в Україні Бріджит Брінк у своєму Twitter: «Приголомшена руйнуванням Каховської дамби. Ведемо тісну співпрацю з українською владою для надання допомоги переміщеним особам. Неспровокована війна Росії проти України завдала руйнівного впливу на український народ і продовжує наражати на небезпеку мільйони цивільних осіб» (Посол, 2023).

Міністр закордонних справ Великої Британії Джеймс Клеверлі 6 червня у своєму Twitter: «Руйнування Каховської дамби є огидним актом. Навмисний напад виключно на цивільну інфраструктуру є воєнним злочином. Великобританія готова підтримати Україну та тих, хто постраждав від цієї катастрофи» (Кліверлі Д., 2023). Прем'єр-міністр Великої Британії Ріші Сунак для The Telegraph: «Наші військові та розвідувальні служби зараз розглядають це, тому передчасно передбачити це та винести остаточне рішення... Напади на цивільну інфраструктуру є жахливими та неправильними. Ми вже бачили попередні випадки цього в конфлікті. Але поки рано говорити остаточно» (Підрив дамби – «новий мінімум», 2023).

7 червня Президент Франції Емануель Макрон у своєму Twitter: «Висловив Президенту Зеленському солідарність з його народом після атаки на греблю Каховської ГЕС. Франція засуджує цей жорстокий акт, який ставить під загрозу населення...» (Макрон Е., 2023). Посольство Франції в Україні дало свій коментар наступного дня після підриву дамби: «Часткове руйнування Каховської дамби, що сталося минулої ночі, є особливо тяжким діянням. Це ще раз демонструє трагічні наслідки агресії, за яку Росія несе виключну відповідальність. Франція висловлює глибоку стурбованість гуманітарними та екологічними наслідками цього руйнування для постраждалого українського населення, а також для безпеки Запорізької АЕС... Франція продовжуватиме засуджувати незаконну агресивну війну, яку Росія веде проти України з грубим порушенням міжнародного права, і закликати до повного, негайного та безумовного виведення російських збройних сил з усієї території України...» (Часткове, 2023).

Федеральний канцлер Німеччини Олаф Шольц для Reuters: «Це має новий масштаб, але вписується в те, як Путін веде цю війну» (Німецький Шольц, 2023). Також він виразив занепокоєння через Запорізьку АЕС, бо саме з Каховського водосховища подавалася вода для охолодження станції. Голова МЗС Німеччини Анналені Бербок: «Є лише один відповідальний за цю техногенну та екологічну катастрофу – злочинна та загарбницька війна Росії в Україні».

Через відсутність прямих доказів причетності Росії до підриву Каховської ГЕС, державні безпекові представництва не змогли чітко дати своє бачення ситуації, вносячи сумніви щодо реального винуватця трагедії. Такі заяви та позиції визначили подальшу тональність американських та європейських ЗМІ, сформували громадську думку серед суспільства – зокрема, про це свідчать тисячі коментарів у Twitter, де великий відсоток людей у катастрофі звинувачують саме Україну.

Президент Туреччини Реджеп Ердоган 7 червня закликав створити спільну комісію з розслідування подій на Каховській ГЕС за участі Росії, України, Туреччини та ООН. Він наголосив на важливості проведення «комплексного розслідування вибуху на Каховській греблі таким чином, щоб не залишати місця для сумнівів» (Ердоган, 2023).

Реакція на підриву Каховської ГЕС представника Китайського МЗС Ван Веньбіня: «Ми висловлюємо серйозне занепокоєння через пошкодження греблі Каховської ГЕС». Зі слів Ван Веньбіня, Пекін «глибоко стурбований гуманітарними, економічними та екологічними наслідками» (Китай, 2023). Жодних коментарів від Китаю щодо винних у катастрофі не було.

6 жовтня 2023 року газета The New York Times: «Внутрішній вибух, імовірно, прорвав українську дамбу, кажуть експерти (обережно)», в підзаголовку

якої сказано про взаємні звинувачення України та Росії у руйнуванні дамби. Автори припустили, що «Можливо, принаймні одна сторона казала правду, але в розпал зони бойових дій немає жодних шансів на проведення незалежного судового розслідування руйнування дамби, яка затопила велику територію нижче за течією». Вони також посилаються на слова Ігора Сироти – голови «Укргідроенерго»: «Ракетний удар не спричинить таких руйнувань, бо ця станція була збудована так, щоб витримати атомну бомбу» (Внутрішній вибух, 2023). В статті також наведені думки різних науковців, що схиляються до думки про підриг гідроелектростанції з середини.

Газета Bild 6 червня: «В Україні зруйновано величезну дамбу!», проте варто зазначити, що спочатку назва статті була дещо іншою: «Росіяни підірвали величезну дамбу в Україні» (В Україні, 2023). Ця стаття містить інформацію про окупацію Каховської ГЕС та заяви посадових осіб щодо ризику підриву росіянами цього об'єкта, а також заяви Росії про те, що дамба зруйнувалася внаслідок обстрілу і назвали це терактом. Наступного дня газета опублікувала статтю із заголовком «Хто зруйнував греблю в Україні? Все вказує на росіян!» (Хто зруйнував, 2023), де проаналізовано, кому мало бути вигідно руйнування дамби. Голландський військовий експерт Вім Звейненбург зазначив, що «найвірогіднішим сценарієм є обвалення греблі через відсутність технічного обслуговування, що поставило під загрозу структурну цілісність греблі, яка була під контролем Росії з квітня минулого року», однак «Росія як окупант, несе відповідальність за підтримку такого типу критично важливої інфраструктури, тому вина явно лежить на них».

Газета Tagesspiegel 6 червня 2023 року: «Придушити український контрнаступ?: чому Росія могла підірвати греблю саме зараз» (Зупинка, 2023) де зазначила, що Україна та Росія звинувачують один одного у руйнуванні дамби, але військові експерти Ніко Ланге та Маркус Райснер схильні вважати саме Росію винною у екологічній катастрофі, так як вона безпосередньо пов'язана з військовими діями і контрнаступом України. Н. Ланге вважає, що «Зі зруйнованою греблею Росія виграє час, позбавляє Україну деяких варіантів контрнаступу, принаймні для вторинних ударів, і тепер може використовувати ресурси з південного-заходу для посилення інших ділянок фронту на півдні та сході» (Зупинка, 2023). 8 червня газета опублікувала інформацію про те, що секретар РНБО Олег Данілов порівняв руйнування дамби з «застосуванням тактичної ядерної зброї». Подібні дії з боку Росії призведуть до наслідків – росіянам доведеться платити за злочин, який можна назвати екоцидом (Після руйнування, 2023). В статті є інформація про «розслідування» «незалежної слідчої російської організації «Conflict Intelligence Team», яка заявила, що до руйнування Каховської

ГЕС призвела злочинна недбалість з боку російських збройних сил, а не навмисний підрив. Путін же у своєму першому виступі з приводу цього питання заявив, що це «варварський акт» Києва, а в розмові з президентом Ердоганом зазначив, що ця аварія викликала «екологічну та гуманітарну катастрофу великого масштабу» (Вибух дамби, 2023).

Газета The Times: «Мапування шкоди від зруйнування Новокаховської дамби в Україні» в якій також зазначила, що «Україна та Росія звинувачують один одного» та прив'язують підрив до українського контрнаступу (Картування, 2023).

Сайт BBC 6 червня: «Нова Каховка: Кому вигідний прорив греблі?» про взаємні обвинувачення та вигоду прориву Каховської дамби саме українській стороні, адже, за словами автора, окупантів «Затоплення земель нижче за течією змусило евакуювати війська та мирне населення на схід, подалі від Херсонщини та берегів широкої річки Дніпро. Це дасть деякий перепочинок жителям Херсона, яким доводиться жити під щоденними артилерійськими та ракетними ударами російської артилерії... По-друге, це може вплинути на водопостачання окупованого Росією Криму, посушливого півострова, який отримує прісну воду з каналу, розташованого поряд із прорваною греблею». Також пов'язують підрив станції з контрнаступом ЗСУ: «Щоб цей контрнаступ увінчався успіхом, йому необхідно розірвати мертву хватку Росії на ділянці території, яку вона захопила минулого року і яка сполучає Крим зі східним регіоном України Донбасу...».

Генсек НАТО Єнс Столтенберг 6 червня 2023 року у своєму Twitter: «Руйнування Каховської дамби сьогодні ставить під загрозу життя тисяч мирних жителів і завдає серйозної шкоди навколишньому середовищу. Це обурливий акт, який ще раз демонструє жорстокість війни росії проти України» (Столтенберг Д., 2023).

Генсек Ради Європи Марія Пейчинович-Бурич у своєму Twitter: «Я засуджую руйнування Росією дамби в Україні: це злочинно і нерозважливо» (Пейчинович-Бурич М., 2023).

Голова Європейської ради Шарль Мішель у своєму Twitter: «Шокований безпрецедентною атакою на дамбу Нової Каховки. Знищення цивільної інфраструктури однозначно кваліфікується як військовий злочин, і ми притягнемо Росію та її ставлеників до відповідальності» (Шарль М., 2023).

МАГАТЕ у своєму Twitter: «МАГАТЕ відомо про повідомлення про пошкодження Каховської дамби в Україні; Експерти МАГАТЕ на Запорізькій АЕС уважно стежать за ситуацією; на станції немає безпосереднього ризику для ядерної безпеки» (Тисячі, 2023). Жодного офіційного ставлення щодо екологічної катастрофи та причетності до неї Москви чи Києва МАГАТЕ не надали, обмежуючись інформацією про зону своєї відповідальності – Запорізькою АЕС.

Свій коментар щодо Каховської ГЕС надала Організація Об'єднаних Націй (ООН) в Twitter 6 червня 2023 року: «Тисячі людей в Україні опинилися під загрозою після руйнування Каховської дамби. Багато хто ризикує залишитися без даху над головою та в крайній потребі, що посилює страждання, з якими стикаються українці в умовах повномасштабного вторгнення Росії» (Тисячі, 2023). «Цивільне населення та цивільна інфраструктура не є ціллю. Їх треба захищати. В будь-який час. Всюди» (Цивільне, 2023). Жодної інформації про провини Росії на офіційному сайті ООН. Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш для CNN Business сказав, що, скоріш за все, руйнування Каховської дамби є «ще одним руйнівним наслідком російського вторгнення в Україну». Гутерреш додав, що ООН не має доступу до інформації для незалежної перевірки причин руйнування Каховської ГЕС (Прорив дамби, 2023). Після підриву, Україна терміново закликала зібрати екстрене засідання Ради безпеки ООН з приводу підриву Каховської ГЕС, на якому Росія звинуватила в техногенній катастрофі Україну (Не готові, 2023). Свою допомогу після руйнування греблі, ООН запропонувала тільки 8 червня після зустрічі Координатора ООН Деніса Брауна з Міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою за умов гарантії безпеки місії.

На сайті Товариства Червоного Хреста України в день підриву дамби вийшла стаття: «За офіційною інформацією Херсонської ОВА, сьогодні, 6 червня, о 3 ночі російські окупанти підірвали греблю Каховської ГЕС. Це спричинило швидке підтоплення прилеглих населених пунктів, яке ставить під загрозу життя мирного населення України. На правому березі Херсонщини у критичній зоні підтоплення опинились приблизно 16 тисяч осіб. Волонтери Товариства Червоного Хреста України вже працюють на місці надзвичайної ситуації» (Український, 2023). На сайті Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ) тільки 8 червня вийшла стаття з інформацією про направлення місії до України: «МКЧХ підтримує Український Червоний Хрест та місцеву владу, допомагаючи людям, які постраждали від повені. Реакція була негайною, і їхні команди вже евакуювали сотні людей із цього району» (Руйнування дамби, 2023). Жодної інформації про причетність когось із сторін конфлікту та позиції організації.

Газеті BILD 7 червня Президент України В. Зеленський сказав, що «шокований» (Зеленський прокоментував, 2023) реакцією ООН та Червоного Хреста на теракт на Каховській ГЕС. Він зазначив, що жодна з цих організацій на момент інтерв'ю не долучилася до порятунку людей, зокрема, на окупованій частині Херсонщини. Президент сказав: «Їх там немає!» Незважаючи на те, що катастрофа сталася багато годин тому, їх там немає. ООН та

Червоний Хрест «мають бути першими, щоб рятувати людські життя» (Це означає, 2023).

Міжнародні організації були безсилі в питанні виконання своїх прямих обов'язків у зоні воєнного конфлікту, що наштовхує на декілька думок: дані міжнародні організації не готові до таких викликів; по-друге, країна-агресор створює такі умови, що забезпечити безпеку виконання мирної місії є неможливим через ризик для життя.

Екоактивістка Грета Тунберг 8 червня 2023 року у своєму Twitter: «Росія підірвала Каховську дамбу в Україні, завдавши шкоди мирним жителям і навколишньому середовищу вниз за течією річки Дніпро...» (Росія підірвала, 2023) та прокоментувала: «Цей екоцид як продовження неспровокованого повномасштабного вторгнення Росії в Україну є ще одним звірством, про яке світ втратив слова. Наші погляди знову звернені до Росії, яка має відповісти за свої злочини» (Тунберг Г., 2023).

Громадський рух «RePlanet» 6 червня 2023 року у своєму Twitter: «...Це велика гуманітарна та екологічна катастрофа. Ми закликаємо Путіна припинити цю війну, вивівши російські війська з України» (Ми глибоко стурбовані, 2023). 7 червня вийшов твіт, де «RePlanet» назвав підрив Каховської ГЕС «екоцидом»: «Це екоцид! Світ спостерігає екологічну катастрофу, яка розгортається в Україні...» (Це екоцид, 2023).

Центр Екологічних Ініціатив «Екодія» 6 червня закликав «колег-природоохоронців, міжнародних експертів, інституцій, чиєю метою і ціллю діяльності є захист довкілля, секретаріатів міжнародних природоохоронних конвенцій, уповноважених органів та осіб ООН у межах повноважень і можливостей відреагувати на черговий акт екоциду з боку Російської Федерації...» (Підрив Каховської ГЕС:, 2023) та перерахував наслідки руйнування окупантами Каховської ГЕС (Підрив Каховської ГЕС:, 2023), а також зауважив, що цей злочин має всі ознаки «Екоциду» згідно статті 441 Кримінального кодексу України. «Екодія» запропонувала «доповнити Римський статут таким злочином як екоцид».

Сайт ГО «Всеукраїнська екологічна ліга»: «6 червня о 02:50 російські війська здійснили внутрішній підрив конструкцій Каховської ГЕС. Зараз російські протитанкові міни, які окупанти раніше встановили на лівому березі, переміщуються із водними потоками та детонують! Також, у Дніпро потрапило щонайменше 150 т машинного мастила, є ризик подальшого витоку ще понад 300 т. Всеукраїнська екологічна ліга закликає міжнародні природоохоронні організації долучитись до зупинення держави-агресора та ядерного терориста – російської федерації» (Підрив дамби Каховської, 2023). «Внаслідок терористичних дій російських окупантів Каховська ГЕС повністю зруйнована. Це спричинить одну з найбільших техногенних катастроф в Європі за десятиліття та поставить під

загрозу життя тисяч мирних жителів. Російські окупанти спричинили штучний, неконтрольований паводок, який супроводжуватиметься затопленням, підтопленням населених пунктів і руйнуванням нижче розташованих об'єктів» (Підрив дамби Каховської ГЕС російськими, 2023). Організація також наголосила на довгострокових екологічних наслідках не тільки для України, а й для усього Чорноморського регіону.

Вплив на авторитет екоорганізацій з боку держав і їх оборонних структур досить суттєвий – маючи чітке уявлення про винуватця катастрофи та наслідки для екології, міжнародна спільнота перш за все спирається на державні установи та їх офіційні заяви.

Висновки.

Україна, маючи розвідувальні дані щодо того, що Каховська ГЕС замінована і є великий ризик її підриву, мала вжити заходів щодо недопущення підриву та розробити чіткий алгоритм комунікації та взаємодії зі світовою спільнотою, а також алгоритм кризових екологічних комунікацій у разі, якщо підрив все ж таки станеться. Українська сторона зволікала з офіційними заявами тож можна зробити висновок про невідповідність до кризових комунікацій. Через інформаційну затримку, Росія зробила все можливе, щоб посіяти сумніви щодо своєї причетності до події.

Звернення Президента України В. Зеленського до Європейської Ради щодо відправлення міжнародної спостережної місії для розмінування агрегатів та всіх споруд станції не отримали належної уваги та підтримки у міжнародній спільноті – восени Президент України попередив світову спільноту про замінування і про те, що Росія готує теракт, який загрожуватиме безпечній роботі Запорізької АЕС.

ООН, Червоний Хрест, ЄС та інші організації не змогли допомогти Україні попередити трагедію. В перші дні екологічної катастрофи ці організації фактично не мали впливу на ситуацію та майже ніяк не взаємодіяли у питанні ліквідації наслідків.

Важливим етапом було створення міжнародної наглядової комісії на Каховській ГЕС – українська сторона мала зробити все можливе, щоб на об'єкті з'явилися міжнародні спостерігачі. Через відсутність беззаперечних доказів підриву Росією Каховської дамби, партнери України та їх безпекові представництва (США, Велика Британія та ін.) не змогли чітко сказати, хто винен у підриві дамби, вносячи сумніви та даючи Росії можливість уникнути відповідальності.

Реакція міжнародної спільноти була неоднозначною. Ряд впливових ЗМІ та публічних особистостей через брак інформації та активність Росії не могли визначитися з тим, що саме відбулося – руйнування чи підрив, винна Росія чи Україна. В основному світові медіа дотримувалися нейтральної подачі інформації щодо підриву Каховської ГЕС пишучи, що неможливо точно встановити, хто винен

у тому, що дамба «обвалилася», «зруйнувалася», стався «прорив» греблі.

Через відсутність ґрунтовної попередньої підготовки в питанні комунікацій під час таких екологічних катастроф, Україна фактично поступилася Росії у боротьбі за формування думки міжнародної

спільноти, не отримала належної допомоги та підтримки від партнерів та союзників. Можемо мати проблеми з притягненням винуватця підриву до відповідальності згідно міжнародного права та компенсації завданих нею екологічних наслідків, що безумовно, матимуть довгостроковий характер.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Бойко, Ю. В., & Ковальська, Л. А. (2021). *Соціальні мережі як зброя та інструмент впливу в умовах інформаційної війни*. Вінниця. (с. 235-239). Відновлено з <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/9995>
- Вибух дамби в Україні: США очікують «багато загиблих» – сотні тисяч без питної води, небезпека від мін та епідемій. (2023, Червень 6). *Tagesspiegel*. Відновлено з <https://www.tagesspiegel.de/internationales/staudamm-sprengung-in-der-ukraine-usa-rechnen-mit-vielen-toten--hunderttausende-ohne-trinkwasser-gefahr-durch-minen-und-seuchen-9933315.html>
- Внутрішній вибух, ймовірно, прорвав українську дамбу, кажуть експерти (Обережно). (2023, Червень 6). *The New York Times*. Відновлено з <https://www.nytimes.com/2023/06/06/world/europe/ukraine-kakhovka-dam-russia.html>
- В Україні зруйновано величезну дамбу! (2023, Червень 7). *Bild*. Відновлено з <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/krieg-in-der-ukraine-russen-sprengen-riesigen-staudamm-84195020.bild.html>
- Ердоган зателефонував Путіну, щоб обговорити Каховську ГЕС після дзвінка Зеленському. (2023, Червень 7). *Європейська правда*. Відновлено з <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2023/06/7/7163229>
- Зарівна. Д. (2023, Червень 6). *На жаль, екологічний тероризм росіян внаслідок підриву Каховської ГЕС загрожує різким опрісненню Чорного моря*. Відновлено з <https://t.me/dashazarivna/783>
- Збитки екології через вибух на Каховській ГЕС становлять приблизно 1,5 млрд доларів – Шмигаль (2023, Червень 22). *Суспільне Медіа*. Відновлено з <https://susplne.media/512703-zbitki-ekologii-cerez-vibuh-na-kahovskij-ges-stanovlat-priblizno-15-mlrd-dolariv-smigal/>
- Зеленський прокоментував реакцію ООН та Червоного Хреста на підриву Каховської ГЕС: «Я шокований». (2023, Червень 7). *TCH*. Відновлено з <https://tsn.ua/ato/zelenskiy-prokomentuvav-reakciyu-onn-ta-chervonogo-hresta-na-pidriv-kahovskoyi-ges-ya-shokovaniy-2345650.html>
- Зеленський: росіяни замінували Каховську ГЕС, потрібна міжнародна спостережна місія. (2022, Жовтень 20). *Укрінформ*. Відновлено з <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3597629-zelenskij-rosiani-zaminuvali-kahovsku-ges-potribna-miznarodna-sposterezna-misia.html>
- Зупинка українського контрнаступу? Чому Росія могла прорвати греблю саме зараз. (2023, Червень 6). *Tagesspiegel*. Відновлено з <https://www.tagesspiegel.de/internationales/ukrainische-gegenoffensive-abwuergen-warum-russland-gerade-jetzt-den-damm-gesprengt-haben-konnte-9935598.html>
- Картування збитків від обвалу дамби в Новій Каховці в Україні. (2023, 7 червня). *The Times*. Відновлено з <https://www.thetimes.co.uk/article/ukraine-dam-map-kakhovka-flood-russia-ukraine-szz390qff>
- Каховська ГЕС не могла зруйнуватися від удару, нанесеного ззовні. (2023, Червень 8). *ПрАТ «Укргідроенерго»*. Відновлено з https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/kakhovska-ges-ne-mogla-zruynuvatisya-vid-udaru-nanesenogo-zzovni
- Каховська ГЕС. Черговий воєнний злочин російських терористів. Президент збирає РНБО. (2023, Червень 6). *Андрій Єрмак*. Відновлено з <https://t.me/ermaka2022/2865>
- Каховська ГЕС. Що ми втратили? (2023, Червень 16). *ПрАТ «Укргідроенерго»*. Відновлено з https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/kakhovska-ges-scho-mi-vtratile
- Китай висловив «серйозне занепокоєння» через руйнування Каховської ГЕС. (2023, Червень 7). *Радіо Свобода*. Відновлено з <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytai-kakhovska-ges-zanepokoyennia/32448426.html>
- Кліверлі, Д. (2023, Червень 6). *Руйнування Каховської дамби – огидний акт*. Відновлено з <https://x.com/JamesCleverly/status/1666019114878468096?s=20>
- Макрон, Е. (2023, Червень 7). *Висловив Президенту Зеленському солідарність*. Відновлено з <https://x.com/EmmanuelMacron/status/1666510484122501121?s=20>
- Ми глибоко стурбовані руйнуванням дамби в Новій Каховці. (2023, Червень 6). *RePlanet*. Відновлено з <https://x.com/letsreplanet/status/1665982286796558336?s=20>
- Ми не залишимо. Ми допоможемо Україні, – Джо Байден. (2023, Червень 6). *Голос Америки*. Взято з <https://t.me/holosameryky/5052>
- Не готові назвати винних: Рада безпеки ООН провела засідання з приводу підриву Каховської ГЕС. (2023, Червень 7). *FRI*. Відновлено з <https://rfi.my/9agC.G>
- Німецький Шольц: прорив Каховської дамби збігається з агресією Путіна. (2023, Червень 7). *Reuters*. Відновлено з <https://www.reuters.com/world/europe/germanys-scholz-kakhovka-dam-breach-line-with-putins-aggression-2023-06-06/>
- Нова політика Маса у Твіттері сприяла поширенню російської пропаганди, заявили в ЄС. (2023, Вересень 1). *The Washington Post*. Відновлено з <https://www.washingtonpost.com/technology/2023/09/01/musk-twitter-x-russia-propaganda/>
- Оцінка російської наступальної кампанії, 20 жовтня. (2022, Жовтень 20). *ISW Press*. Відновлено з <https://www.understandingwar.org/background/russian-offensive-campaign-assessment-october-20>
- Пейчинович-Бурич М. (2023, Червень 6). *Я засуджую руйнування Росією дамби в Україні*. Відновлено з <https://x.com/MarijaPBuric/status/1665961079048904704?s=20>
- Підриву Каховської ГЕС: попередні висновки і можливі наслідки. (2023, Червень 6). *Екодія*. Відновлено з <https://ecoaction.org.ua/pidriv-kakhovskoi-hes-poperedni-vysnovky.html>

- Підри́в да́мби Каховської ГЕС російськими окупантами: забруднення довкілля. (2023, Червень 6). *Всеукраїнська екологічна ліга*. Відновлено з <https://www.ecoleague.net/pres-tsentr-vel/novyny/2023-rik/cherven/item/2556-pidryv-damby-kakhovskoi-hes-rosiiskymy-okupantamy-zabrudnennia-dovkillia>
- Підри́в да́мби Каховської ГЕС російськими окупантами – одна з найбільших соціально-екологічних катастроф в Європі. (2023, Червень 6). *Всеукраїнська екологічна ліга*. Відновлено з <https://www.ecoleague.net/pres-tsentr-vel/novyny/2023-rik/cherven/item/2550-pidryv-damby-kakhovskoi-hes-rosiiskymy-okupantamy-odna-z-naibilshykh-sotsialno-ekolohichnykh-katastrof-v-yevropi>
- Підри́в да́мби Каховської ГЕС – чому це не вигідно Україні та ЗСУ. (2022, Жовтень 22). *BBC News Україна*. Відновлено з <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63356312>
- Підри́в Каховської ГЕС: чому реакція світу набула лише форм занепокоєння та засудження? (2023, Червень 17). *Армія FM*. Відновлено з <https://www.armyfm.com.ua/ua/pidriv-kahovskoi-ges-chomu-reakciya-svitu-nabula-lishe-form-zanepokoynnya-ta-zasudzhennya/>
- Підри́в Каховської ГЕС: кому він вигідний і чи зупинить наступ ЗСУ. (2023, Червень 6). *BBC News Україна*. Відновлено з <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw4vw5qn4kz>
- Підри́в да́мби – «новий мінімум» для Росії. (2023, Червень 6). *The Telegraph*. Відновлено з <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2023/06/06/nova-kahkova-dam-ukraine-explosion-destroyed-russia-kherson/>
- Посол Бріджит А. Брінк. (2023, Червень 6). *Вражений руйнуванням Каховської дамби*. Відновлено з <https://x.com/USAmbKyiv/status/1666174489309200384?s=20>
- Прорив да́мби є «ще одним руйнівним наслідком» вторгнення Росії в Україну, заявив генеральний секретар ООН. (2023, Червень 6). *CNN*. Відновлено з https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-06-06-23/h_38008990d70fa495753fc038bd28cd4f
- Після руйнування: рівень води в Каховському водосховищі продовжує падати. (2023, Червень 8). *Tagesspiegel*. Відновлено з <https://www.tagesspiegel.de/internationales/nach-zerstörung-wasserstand-im-kachowka-stausee-sinkt-noch-immer-9947460.html>
- Росія відповідала за руйнування в Україні, але причини руйнування Каховської ГЕС Вашингтон все ще оцінює. (2023, Червень 8). *Асканія*. Відновлено з <http://surl.li/lvflf>
- Росія підірвала українську Каховську греблю, завдавши шкоди цивільному населенню. (2023, Червень 6). *Ukraine / Україна*. Відновлено з <https://twitter.com/Ukraine/status/1665983258473951233>
- Росіяни підірвали Каховську ГЕС дистанційно – розвідка. (2023, Червень 6). *Главком*. Відновлено з <https://glavcom.ua/country/incidents/rosijani-pidirvali-kahovsku-hes-dstantsijno-rozvidka-932452.html>
- Руйнівні наслідки від води можуть бути аналогічними наслідкам від ядерної зброї: що станеться, якщо росіяни почнуть обстрілювати ГЕС? (2022, Липень 30). *Рубрика*. Відновлено з <https://rubryka.com/article/shelling-hpp/>
- Рудик, М. (2020). Вплив соціальних медіа на формування громадської думки. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*, 48, 198-206. Відновлено з <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/10560/10625>
- Руйнування да́мби в Новій Каховці: гуманітарні потреби та реакція Червоного Хреста. (2023, Червень 8). *МКЧХ*. Відновлено з <https://www.icrc.org/en/document/destruction-nova-kahovka-dam-humanitarian-needs-and-red-cross-response>
- Руйнування Каховської ГЕС – це найбільша рукотворна і техногенна катастрофа – Єрмак. (2023, Червень 6). *Львів Медіа*. Відновлено з <https://lviv.media/viyna/74350-rujnuvannya-kahovskoyi-ges-ce-najbilsha-rukotvorna-i-tehnogenna-katastrofa-ermak/>
- Сирота І.: ми рішуче засуджуємо терористичний акт Російської Федерації – підри́в Каховської ГЕС. (2023, Червень 6). *ПРАТ «Укргідроенерго»*. Відновлено з https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/igor-sirota-mi-rishuche-zasudzhuemo-teroristichnij-akt-rosiyskoi-federacii
- Столтенберг, Д. (2023, Червень 6). *Руйнування Каховської греблі*. Відновлено з <https://x.com/jensstoltenberg/status/1665997944850378752?t=0cPUjUWRKwQqtgNEltdGA&s=35>
- Суспільні медіа та їхня місія. (2023). *Всеосвіта*. Відновлено з <https://vseosvita.ua/lesson/suspilni-media-ta-ikhnia-misiia-373925.html>
- Тисячі людей в Україні опинилися в небезпеці після руйнування Каховської да́мби. (2023, Червень 6). *Організація Об'єднаних Націй в Україні*. Відновлено з https://x.com/UN_Ukraine/status/1666022841739886594?s=20
- Тунберг, Г. (2023, Червень 8). *Цей екоцид як продовження неспровокованого Росією*. Відновлено з <https://twitter.com/GretaThunberg/status/1666885580536307725?t=YhdIA-wMY-FI559exzwCsA&s=35>
- У ГУР розповіли, як російські війська мінували Каховську ГЕС (2023, Червень 6). *Радіо Свобода*. Відновлено з <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pidryv-hes-hur/32446560.html>
- Україна і Росія звинувачують одна одну у підри́ві да́мби в Новій Каховці. (2023, Червень 7). *NBC News*. Відновлено з <https://www.nbcnews.com/news/world/live-blog/khakovka-dam-live-updates-ukraine-russia-blew-up-kherson-rcna87855>
- Український Червоний Хрест допомагає людям, які постраждали від підтоплення на Херсонщині. (2023, Червень 6). *Український Червоний Хрест*. Відновлено з <https://redcross.org.ua/news/2023/06/49799/>
- Укргідроенерго додатково проінформувало ЄСПЛ про руйнування Каховської ГЕС. (2023, Червень 8). *ПРАТ «Укргідроенерго»*. Відновлено з https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/ukrgidroenergo-dodatkovoproinformovalo-espl-pro-rujnuvannya-kakhovskoi-ges
- У Путіна прокоментували підри́в Каховської ГЕС. (2023, Червень 6). *ТСН*. Відновлено з <https://tsn.ua/politika/u-putina-prokomentovali-pidriv-kahovskoyi-ges-2344495.html>
- Хто зруйнував українську греблю? Все вказує на росіян! (2023, Червень 8). *Bild*. Відновлено з <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/ukraine-staudamm-zerstoert-alles-deutet-auf-russen-hin-84204352.bild.html>
- Це екоцид! (2023, Червень 7). *RePlanet*. Відновлено з <https://x.com/letsreplanet/status/1666362338340130817?s=20>
- Це означає, що греблю прорвало для контрнаступу. (2023, Червень 8). *Bild*. Відновлено з <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/ukraine-praesident-selenskyj-das-bedeutet-der-dammbruch-fuer-die-gegenoffensive-84247066.bild.html>
- Цивільне населення та цивільна інфраструктура. (2023, Червень 6). *Організація Об'єднаних Націй*. Відновлено з <https://twitter.com/UN/status/1666038635081129986>

Часткове руйнування Каховської дамби (6 червня 2023 р.). (2023, Червень 7). *Посольство Франції в Україні*. https://ua.ambfrance.org/CHastkove-rujnuvannya-Kahovs-koji-dambi-6-cherვნya-2023-r?var_mode=calcul
 Шарль М. (2023, Червень 6). *Шоковані безпрецедентною атакою дамби Нової Каховки*. Відновлено з <https://x.com/CharlesMichel/status/1665971118354710529?s=20>

REFERENCES

- After destruction: Water level in Kachowka reservoir still falling. (2023, June 8). *Tagesspiegel*. Retrieved from <https://www.tagesspiegel.de/internationales/nach-zerstörung-wasserstand-im-kachowka-stausee-sinkt-noch-immer-9947460.html>
- Ambassador Bridget, A. Brink. (2023, June 6). *Appalled by the destruction of Kakhovka Dam*. Retrieved from <https://x.com/USAmbKyiv/status/1666174489309200384?s=20>
- Blowing up the Kakhovka hydroelectric power station dam - why it is unprofitable for Ukraine and the Armed Forces. (2022, October 22). *BBC News Ukraine*. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63356312>
- Bombing of dam 'a new low' for Russia. (2023, June 6). *The Telegraph*. Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/world-news/2023/06/06/nova-kakhova-dam-ukraine-explosion-destroyed-russia-kherson/>
- Boyko, Y., & Kovalska, L. (2021). *Social networks as a weapon and tool of influence in the context of information warfare*. Vinnytsia. (pp. 235-239). Retrieved from <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/9995>
- Charles, M. (2023, June 6). *Shocked by the unprecedented attack of the Nova Kakhovka dam*. Retrieved from <https://x.com/CharlesMichel/status/1665971118354710529?s=20>
- China expresses «serious concern» over the destruction of the Kakhovka HPP. (2023, June 7). *Radio Liberty*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-kytai-kakhovska-ges-zanepokoyennia/32448426.html>
- Civilians and civilian infrastructure. (2023, June 6). *United Nations*. Retrieved from <https://twitter.com/UN/status/1666038635081129986>
- Cleverly, J. (2023, June 6). *The destruction of Kakhovka dam is an abhorrent act*. Retrieved from <https://x.com/JamesCleverly/status/1666019114878468096?s=20>
- Dam blast in Ukraine: U.S. expects «many deaths» – Hundreds of thousands without drinking water, danger from mines and epidemics*. (2023, June 6). Retrieved from <https://www.tagesspiegel.de/internationales/staudamm-sprengung-in-der-ukraine-usa-rechnen-mit-vielen-toten--hunderttausende-ohne-trinkwasser-gefahr-durch-minen-und-seuchen-9933315.html>
- Dam break is «another devastating consequence» of Russia's invasion of Ukraine, UN secretary general says. (2023, June 6). *CNN*. Retrieved from https://edition.cnn.com/europe/live-news/russia-ukraine-war-news-06-06-23/h_38008990d70fa495753fc038bd28cd4f
- Destruction of Kakhovka HPP is the largest man-made and man-made disaster – Yermak (2023, June 6). *Lviv Media*. Retrieved from <https://lviv.media/viyna/74350-rujnuvannya-kahovskoyi-ges-ce-najbilsha-rukotvorna-i-tehnogenna-katastrofa-yermak/>
- Destruction of the Nova Kakhovka dam: humanitarian needs and Red Cross response. (2023, June 8). *ICRC*. Retrieved from <https://www.icrc.org/en/document/destruction-nova-kakhovka-dam-humanitarian-needs-and-red-cross-response>
- DIU tells how Russian troops mined Kakhovka HPP (2023, June 6). *Radio Liberty*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pidryv-hes-hur/32446560.html>
- Environmental damage due to explosion at Kakhovka HPP amounts to about \$1.5 billion – Shmyhal (2023, June 22). *Public Media*. Retrieved from <https://suspilne.media/512703-zbitki-ekologii-cerez-vibuh-na-kahovskij-ges-stanovlat-priblizno-15-mlrd-dolariv-smigal/>
- Erdoğan Called Putin to Discuss Kakhovka HPP Following His Call to Zelenskyy. (2023, June 7). *European Pravda*. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2023/06/7/7163229>
- Germany's Scholz: Kakhovka dam breach in line with Putin's aggression. (2023, June 7). *Reuters*. Retrieved from <https://www.reuters.com/world/europe/germanys-scholz-kakhovka-dam-breach-line-with-putins-aggression-2023-06-06/>
- Huge dam in Ukraine destroyed! (2023, June 7). *Bild*. Retrieved from <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/krieg-in-der-ukraine-russen-sprengen-riesigen-staudamm-84195020.bild.html>
- Internal Blast Probably Breached Ukraine Dam, Experts Say (Cautiously). (2023, June 6). *The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2023/06/06/world/europe/ukraine-kakhovka-dam-russia.html>
- Kakhovka HPP. What have we lost? (2023, June 16). *Ukrhydroenergo PJSC*. Retrieved from https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/kakhovska-ges-scho-mi-vtratile
- Kakhovka hydroelectric power station explosion: who benefits from it and whether it will stop the Ukrainian army's offensive. (2023, June 6). *BBC News Ukraine*. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw4vw5qn4kz>
- Kakhovka hydroelectric power station explosion: why the world's reaction was only in the form of concern and condemnation? (2023, June 17). *Army FM*. Retrieved from <https://www.armyfm.com.ua/ua/pidriv-kahovskoi-ges-chomu-reakciya-svitu-nabula-lishe-form-zanepokoyennya-ta-zasudzhennya/>
- Macron, E. (2023, June 7). *He expressed solidarity with President Zelenskyy*. Retrieved from <https://x.com/EmmanuelMacron/status/1666510484122501121?s=20>
- Mapping the damage of the Nova Kakhovka dam collapse in Ukraine. (2023, June 7). *The Times*. Retrieved from <https://www.thetimes.co.uk/article/ukraine-dam-map-kakhovka-flood-russia-ukraine-szz390qff>
- Michel, C. (2023, June 6). *Shocked by the unprecedented attack of the Nova Kakhovka dam*. Retrieved from <https://x.com/CharlesMichel/status/1665971118354710529?s=20>
- Musk's new Twitter policies helped spread Russian propaganda, E.U. says. (2023, September 1). *The Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/technology/2023/09/01/musk-twitter-x-russia-propaganda/>
- Not ready to name the perpetrators: UN Security Council meets on the Kakhovka hydroelectric power plant explosion (2023, June 7). *FRI*. Retrieved from <https://rfi.my/9agC.G>

- Partial destruction of the Kakhovka Dam (2023, June 7). *Embassy of France in Ukraine*. Retrieved from https://ua.ambafrance.org/CHastkove-rujnuvannya-Kahovskoyi-dambi-6-cherhvnya-2023-r?var_mode=calcul
- Pejčinović, Burić M. (2023, June 6). *I condemn Russia's destruction of a dam in Ukraine*. Retrieved from <https://x.com/MarijaPBuric/status/1665961079048904704?s=20>
- Public media and their mission. (2023). *Universal education*. Retrieved from <https://vseosvita.ua/lesson/suspilni-media-ta-ikh-nia-misiia-373925.html>
- Putin commented on the explosion of the Kakhovka hydroelectric power station. (2023, June 6). *TSN*. Retrieved from <https://tsn.ua/politika/u-putina-prokomentovali-pidriv-kahovskoyi-ges-2344495.html>
- Rudyk, M. (2020). The influence of social media on the formation of public opinion. *Bulletin of Lviv University. Series Journalism*, 48, 198-206. Retrieved from <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/10560/10625>
- Russia blew up Ukraine's Kakhovka dam wrecking havoc on civilians. (2023, June 6). *Ukraine*. Retrieved from <https://twitter.com/Ukraine/status/1665983258473951233>
- Russia is responsible for the destruction in Ukraine, but Washington is still assessing the causes of the destruction of the Kakhovka hydroelectric power plant (2023, June 8). *Askania*. Retrieved from <http://surl.li/lvflid>
- Russian offensive campaign assessment, October 20. (2022, October 20). ISW Press. Retrieved from <https://www.understandingwar.org/backgrounder/russian-offensive-campaign-assessment-october-20>
- Stalling Ukrainian counteroffensive?: Why Russia may have blown the dam right now. (2023, June 6). *Tagesspiegel*. Retrieved from <https://www.tagesspiegel.de/internationales/ukrainische-gegenoffensive-abwuergen-warum-russland-gerade-jetzt-den-damm-gesprengt-haben-konnte-9935598.html>
- Stoltenberg, J. (2023, June 6). *The destruction of the Kakhovka dam*. Retrieved from <https://x.com/jensstoltenberg/status/1665997944850378752?t=0cPUjJWWRKwQqtgNEItGA&s=35>
- Syrota, I.: We strongly condemn the terrorist act of the Russian Federation – the explosion of the Kakhovka HPP. (2023, June 6). *Ukrhydroenergo PJSC*. Retrieved from https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/igor-sirota-mi-rishuche-zasudzhuemo-terroristichnyi-akt-rosiyskoi-federacii
- The blowing up of the Kakhovka hydroelectric power station dam by the Russian occupiers is one of the largest social and environmental disasters in Europe. (2023, June 6). *All-Ukrainian Ecological League*. Retrieved from <https://www.ecoleague.net/pres-tsentr-vel/novyny/2023-rik/cherven/item/2550-pidryv-damby-kahovskoi-hes-rosiiskymy-okupantamy-odna-z-naibilshykh-sotsialno-ekolohichnykh-katastrof-v-yevropi>
- The destructive effects of water can be similar to those of nuclear weapons: what will happen if Russians start shelling hydroelectric power plants?* (2022, July 30). Category. Retrieved from <https://rubryka.com/article/shelling-hpp/>
- The explosion of the Kakhovka hydroelectric power station: preliminary conclusions and possible consequences. (2023, June 6). *Ecodia*. Retrieved from <https://ecoaction.org.ua/pidryv-kahovskoi-hes-poperedni-vysnovky.html>
- The Kakhovka HPP could not have been destroyed by an external attack. (2023, June 8). *PJSC Ukrhydroenergo*. Retrieved from https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/kahovska-ges-ne-mogla-zruynuvasya-vid-udaru-nanesenogo-z-zovni
- The Kakhovka HPP hydroelectric power station. Another war crime by Russian terrorists. The President convenes the NSDC (2023, June 6). *Andriy Yermak*. Retrieved from <https://t.me/ermaka2022/2865>
- This is ecocide! (2023, June 7). *RePlanet*. Retrieved from <https://x.com/letsreplanet/status/1666362338340130817?s=20>
- This means the dam breaks for the counteroffensive. (2023, June 8). *Image*. Retrieved from <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/ukraine-praesident-selenskyj-das-bedeutet-der-dammbruch-fuer-die-gegenoffensive-84247066.bild.html>
- Thousands of people in Ukraine are in peril after the destruction of the Kakhovka Dam. (2023, June 6). United Nations Ukraine. Retrieved from https://x.com/UN_Ukraine/status/1666022841739886594?s=20
- Thunberg, G. (2023, June 8). *This ecocide as a continuation of Russias unprovoked*. Retrieved from <https://twitter.com/GretaThunberg/status/1666885580536307725?t=YhdIA-wMY-FI559exzwCsA&s=35>
- Ukraine and Russia accuse each other of blowing up Nova Kakhovka dam. (2023, June 7). *NBC News*. Retrieved from <https://www.nbcnews.com/news/world/live-blog/khakovka-dam-live-updates-ukraine-russia-blew-up-kherson-rcna87855>
- Ukrainian Red Cross helps people affected by flooding in Kherson region (2023, June 6). *Ukrainian Red Cross*. Retrieved from <https://redcross.org.ua/news/2023/06/49799/>
- Ukrhydroenergo additionally informed the ECHR about the destruction of the Kakhovka HPP. (2023, June 8). *PJSC Ukrhydroenergo*. Retrieved from https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/ukrgidroenergo-dodatkovoproinformovalo-espl-pro-rujnuvannya-kahovskoi-ges
- Undermining of the Kakhovka hydroelectric power station dam by the Russian occupiers: environmental pollution (2023, June 6). *All-Ukrainian Ecological League*. Retrieved from <https://www.ecoleague.net/pres-tsentr-vel/novyny/2023-rik/cherven/item/2556-pidryv-damby-kahovskoi-hes-rosiiskymy-okupantamy-zabrudnennia-dovkillia>
- We are deeply troubled by the destruction of the Nova Kakhovka Dam. (2023, June 6). *RePlanet*. Retrieved from <https://x.com/letsreplanet/status/1665982286796558336?s=20>
- We will not leave. We will help Ukraine – Joe Biden (2023, June 6). *Voice of America*. Retrieved from <https://t.me/holosameryky/5052>
- Who destroyed the Ukraine dam? Everything points to Russians! (2023, June 8). *Bild*. Retrieved from <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/ukraine-staudamm-zerstoert-alles-deutet-auf-russen-hin-84204352.bild.html>
- Zarivna, D. (2023, June 6). *Unfortunately, the environmental terrorism of the Russians as a result of the explosion of the Kakhovka hydroelectric power plant threatens to drastically desalinate the Black Sea*. Retrieved from <https://t.me/dashazarivna/783>
- Zelensky comments on the reaction of the UN and the Red Cross to the explosion of the Kakhovka hydroelectric power plant: «I am shocked» (2023, June 7). *TSN*. Retrieved from <https://tsn.ua/ato/zelenskiy-prokomentuvav-reakciyu-on-ta-cherwonogohresta-na-pidriv-kahovskoyi-ges-ya-shokovaniy-2345650.html>
- Zelenskyy: Russians mined Kakhovka HPP, international observation mission is needed (2022, October 20). *Ukrinform*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3597629-zelenskij-rosiani-zaminuvali-kahovsku-ges-potribna-miznarodna-posterezna-misia.html>